

Taj Gagarin

Ne želim još umrijeti, samo napustiti Zemlju, i ta je želja, koliko god to bilo smiješno, toliko jaka, da samo to kola u meni, kao smrtonosna zaraza, to je ono od čega mi trune duša, to je ono što me iznenada pogodilo, što me napalo, odnosno to je ono što je jednog običnog jučerašnjeg dana tu dušu zgrabilo i sad se ta duša od toga ne može osloboditi, od toga da bi, eto, bilo dobro napustiti Zemlju, pod tim mislim doista je napustiti, otisnuti se s nje, i to uvis, gore, visoko, u strahovite visine, i pogledati ono što je on vidio prvi, on, prvi čovjek kojemu su to podizanje i te strahovite visine stajali na raspolaganju, međutim, od onog običnog jučerašnjeg dana ja nisam jednostavno tek žrtva zaraze, od nje sam zapravo pomalo čak i poludio, od razmišljanja o tome da to nekako provedem u djelo, znam da o tome ne smijem govoriti, i znam da pogotovo ovu bilježnicu nikomu ne smijem pokazati, jer smjesta bi me optužili ili za emotivnost ili za nešto još gore, u svakom slučaju, s jedne bi mi strane za svaki slučaj povisili dozu Rivotrila, a s druge bi svi oni samo odmahnuli rukom, odmahnuli da je lud, dok bi mi usput, doduše ipak s ponešto sumnje, pregledavali zjenice jer znaju da to nisam,

u svakom slučaju, nitko ni na tren ne bi pomislio da ja govorim ozbiljno, tako da nitko ne bi ni razumio što me točno dovelo ovamo, ali ne znam to baš ni ja sam, uglavnom, za danas nema izlaza, mogu samo u jednom smjeru, zato sklapam oči, vidim kako se uzdižem, no ubrzo me hvata vrtoglavica, pa oči otvaram i u tom mi času postaje jasno kako se ni od čega ja tu neću otisnuti, centimetar doista nije mnogo, ali ne ide ni toliko, ostajem tu, k vragu, ukorijenjen kao stablo, ne mogu se pomaknuti, mogu samo zamisliti, mogu se tek pozabaviti s cijelom tom stvari, kako bi to naime bilo, ili kako jest bilo onomu tko je to prvi bio u mogućnosti učiniti, tako je počelo, i eto me odmah na nizbrdici, isprva samo opušteno hodam nekim putom, nisam svjestan čak ni toga da put zapravo vodi nizbrdo, počinjem s knjižnicom, pa pitam tetu Mariku koja je tamo srijedom popodne od tri do pet, pitam imaju li nešto od Gagarina, od koga?, pogleda me teta Marika, tada polako, slog po slog ponovim Ga-ga-rin, na što teta Marika iskrivi usne, ne znam za njega, kaže, ali mogu pogledati, ma kako ne znate, kažem, pa Gagarin, prvi čovjek u svemiru, a *taj* Gagarin, nasmiješi se teta Marika, tobože potvrđujući kako je potpuno u koraku s vremenom, a oni koji su do te mjere u koraku s njim, kao ona i ja, ti naravno točno znaju tko je Gagarin, nema, kaže, gleda u kartonsku kutiju, okreće kartice, na jednom mjestu zastane, okrene naprijed, okrene natrag, žao mi je, kaže, ali ništa, međutim, to je tek početak, uostalom, ovo je tek malena zavodska knjižnica, otići ću ja jutarnjim autobusom u općinsko sjedište, pa ću ondje vidjeti, ali i ondje netko samo okreće kartice, na jednom mjestu zastane, okrene naprijed, okrene natrag, zavrti glavom, pa kaže, ništa, ali ja idem dalje, podnevnim autobusom u županijsku, i ondje isto, naprijed, natrag, sada već naravno kompjuterski, ali ja već sjedim u vlaku za Budimpeštu, vrućina

je nepodnošljiva, uzalud otvaraju prozore, i izvana zapuhuje samo topli zrak, odnosno zapuhuje onoga do koga dopire, do mene ne dopire, jer mene ne zanima ništa u tom vlaku, u mojoj glavi postoji samo jedna misao, i eto me već ispred pulta u Knjižnici Ervin Szabó, Gagarin?!, pitaju i blijedo me pogledaju, možda bi me tako gledali i kod pulta Knjižnice Jurij Gagarin na spomen imena Ervin Szabó, svejedno, jer odsad nadalje svi me tako gledaju, dakle čudno, odnosno nepovjerljivo, i to ili zato što misle da ih samo zafrkavam ili jer pokušavaju procijeniti nisam li doista lud, i stvarno, od koga god pokušam nešto doznati, uzalud izmišljam neko prihvatljivo objašnjenje umjesto onoga pravoga, na njihovim se licima odmah pojavi sumnja, čak i ako je to unutar njihove domene, ne razumiju što želim te nekako osjete da je to moje objašnjenje neuvjerljivo, vide mi u očima kako je tu zapravo riječ o nečemu drugom, jednostavno mi ne vjeruju, ne vjeruju kad im kažem da planiram novo predavanje, ali kakva korist od toga što sam po zanimanju povjesničar znanosti, nego da mi se u ovakvim slučajevima povjeruje, međutim, ne vjeruju mi jer koga danas još uopće zanima Gagarin, nemoj se šaliti sa mnom, to je ono što se svima njima nazire u pogledu, i premda nitko od njih nikada to ne kaže naglas, izrazi lica im sve govore, primjerice kad me kod upisa pitaju za zanimanje, pa im pokažem osobni karton, a oni samo gledaju kako li je ovaj postao povjesničar znanosti, ali ima i gorega od toga jer na svakih deset tisuća pojavi se jedan koji me prepozna, naime vidio me jednom, dva-put, prije tko zna koliko godina u nekoj informativnoj emisiji, i to je onda puno gore jer me taj pak urotnički pogleda iskosa, kao dobro, dobro, razumije on kad mu kažem kako je trenutačno tu taj Zavod i sve, ali zna on da će od ovoga nastati ozbiljan znanstveni rad, tu je dakle posrijedi napad zastrašujuće familijarnosti prepoznatljivo

ljepljive konzistencije i trajnog smrada, u takvim slučajevima, naravno, bježim, odnosno odem dalje, samo što ne mogu otići baš predaleko, jer me to, eto, zanima, stoga pitam, imate li Gagarina?, pa sad, Gagarina, njega nemamo, kažu, a koga onda imate, pitam, imate li možda Kamanjina?, i oni bi sada rado odmahнули glavama, samo što uopće ne razumiju ime, Ka-ma-njin, izgovaram tako još jedno ime slog po slog, i rekao bi im kako postoji od njega na mađarskom neka vrsta memoara – koje je KGB vjerojatno preradio do krajnjih granica – ali poslije odustajem jer ipak ne bi bilo dobro to s ikim podijeliti, ili se uopće upuštati u objašnjavanje, Bože sačuvaj, k tome kao da se sramim svega ovoga, a možda se čak i sramim, tko zna, jer ne mogu zamisliti da ikomu kažem zašto tako uporno, tako opsesivno tragam za Gagarinom, bez obzira na to znam li uopće ja sam zašto, jer kako dolaze i prolaze dani i tjedni, to se naime mijenja, na početku sam to još znao, ili sam barem bio uvjeren u to, poslije je, međutim, to polako postajalo sve nejasnije, a danas, sad kad već stojim tu s Kamanjinom i, naravno, Gagarinom i, naravno, s još stotinama drugih knjiga, dokumenata, filmova i fotografija, istog će časa postati sasvim nejasno, ako samoga sebe upitam zašto, i zato se to neću ni upitati, doći će to ionako samo od sebe, a tada će sve biti jasno, bistro poput žuborećeg planinskog izvora u mraku, tada me to, naravno, nitko neće pitati, ni ja ni drugi; posve je očito da sada već uopće nemam pojma što želim sa svim tim, budući da u meni bez prestanka radi još samo ona izvorna želja, ona koja govori, da, tako je, napustiti Zemlju, ali na koji će mi način u tome pomoći Gagarin i ostali, to doista ne znam, naravno, imao sam nekakvu predodžbu o tome, ali samo na početku, a sada više nisam na početku, kod tete Marike, tako da se pokušavam usredotočiti samo na Gagarina, međutim, ta usredotočenost, e, pa s njom imam problema,

jer mozak mi više ne radi, pedeset sedam godina i na Rivotrilu, gotovo, tom je mozgu odzvonilo i ne radi se tu više samo o usredotočenosti nego onako općenito o povezanosti cijeloga bića, mojega, točnije, o nepostojanju te povezanosti, jedino za što sam sposoban, to je da se fokusiram na određenu točku cjeline nekog pitanja koje me zaokuplja, uvijek se koncentriram samo na jednu takvu točku, na jednu takvu pojedinost, i to je ono što mi još i ide, i to dobro, mogu isključiti svijet, mogu isključiti ono što mi se zbiva u blizini, jer svijet je, naravno, još uvijek tamo, radi, i to na svoj način razumno, odnosno u svojim dijelovima i danom vremenu, odnosno danas, u trenucima u kojima sve ovo pišem, odnosno u petak 16. srpnja 2010. još uvijek racionalno, jedino gledano u cjelini više nema smisla na koji način i radi čega taj svijet radi, za tu se tvrdnju danas već pokazalo da je besmislena, i povrh toga da nikada i nije imala smisla, nikada, ni u kakvoj povijesnoj prošlosti, samo se vjerovalo, iz nužde, da ga ima, međutim, mi danas točno znamo da je ona dalekosežno bezumna, već i same riječi kao što su svijet i cjelina i sudbina uređena u perspektivi i tome slično, tako isprazni i besmisleni nazivi općenitosti, koje bi najispravnije bilo prozvati običnim besmislicama, jer oni to i jesu, sve je samo jedna velika besmislica, i to ne zato što su posrijedi neshvatljive apstrakcije i tome slično, nego zato što su to jednostavno pogreške u razmišljanju, eto, o tome je riječ, o nerazumijevanju, kada čovjek s kratkoročnim ugovorom o životu počne vjerovati u te apstrakcije, kad ih sagleda dijelom neposredno, a dijelom retrogradno, te ih poput saga prostre preda se, pa kaže, izvolite, parada neka počne, eto, to sam objasnio i doktoru Heymu, ali on, naravno, uvijek samo šuti, nikad ništa ne kaže, iako mu je po svoj prilici savršeno jasno o čemu pričam, te mi zbog „izvrsnih logičkih sposobnosti“ ne uskraćuje pravo na slobodno

kretanje između Zavoda i vanjskoga svijeta, odnosno, kako on to sam kaže, DRŽI ME na slobodi, tada se namiješimo jedan drugomu, kao da obojica mislimo na isto, međutim, ne, jer ja mislim na to kako ću ga jednoga dana svakako smaknuti, i za to neće biti nijednog drugog razloga osim načina na koji mi se smješka, jer nisam ja njegov sudionik ni u čemu, ali ću mu zato zavrnuti vrat, stat ću iza njega, neće me primijetiti jer nikada se ne osvrće iza sebe, i zato ću mu se ja jednog jutra prikrasti, zgrabit ću tu njegovu glavu koja se tako sudionički smješka, i kvrc, gotovo, stvar drugačije i ne može završiti, ali dotad imam još štošta za obaviti, tu je na primjer taj slučaj Gagarin, tu je dakle taj Gagarin i ostali, i to moram do kraja istražiti ako doista mislim napustiti Zemlju, a ja to želim, i to definitivno, i ta je želja, koliko god to bilo smiješno, toliko jaka, da samo to kola u meni, kao smrtonosna zaraza, to je ono od čega mi trune duša, i to već mjesecima, više se svega i ne sjećam, početak je sada već pomalo mutan, samo je Gagarin sve oštiji, njega već sasvim jasno vidim pred sobom, kako ga odvoze autobusom, iza njega Titov, obojica u skafanderima, i obojica prilično ozbiljna jer tu sad više nema šale, premda za Gagarina znamo da je sklon takvim stvarima, ali živci su mu zato čelični, to je bio rekao Kamanjin, ili Koroljov, više se i ne sjećam, uglavnom, puls mu je prije polaska bio 64, liječnici nisu vjerovali vlastitim očima, puls 64, ali toliko je iznosio, 64 otkucaja u Tjuratamu u kazaškoj stepi u kojoj je, nakon buđenja u 5.30, sat s moskovskim vremenom, postavljen nasuprot onom s UTC-om, odnosno koordiniranim univerzalnim svjetskim vremenom, pokazivao otprilike sedam sati i tri minute kada je Prvi čovjek zauzeo mjesto u svemirskom brodu, u letjelici u kojoj je zatim taj Prvi čovjek, taj pukovnik po imenu Gagarin iz seoceta Klušino, sin Alekseja Ivanoviča i Ane Timofejevne, taj 157 centimetara visok

seoski mladić iz Smolenske oblasti, 12. travnja 1961. bio smješten u malenu kabinu Koroljovljeva nepojmljivo opasna svemirskoga broda, te bio primoran na dugo čekanje, i gdje je zatim napokon došlo vrijeme, a bacivši pogled na kazaljke sata koordinirano univerzalnog svjetskog vremena bilo je to u devet sati i sedam minuta, kada su se pokrenuli motori Vostoka 1 i kada se on u roku od jedne minute s nevjerojatnom hrabrošću podigao uvis, da bi zatim tijekom ubrzanja pod enormnim pritiskom, odnosno nakon njega, dosegavši takozvanu putanju odvajanja, stigao u orbitu, odnosno: napustio Zemlju, da bi se dakle podigao, da bi odletio odavde te ondje iz visine, promatrajući veliku sibirsku stepu s 327 kilometara reкао: PREKRASNO, odnosno, Внимание, вижу горизонт Земли. Очень такой красивый ореол. . . Очень красивое, to je dakle reкао Gagarin kada je kao prvi čovjek u povijesti ugledao Zemlju kroz prozor Vostoka 1, i nije pokušao objasniti koliko je to zapravo *očenj* i koliko je to zapravo *krasivoje* zato što je vidio nešto, Zemlju, onako kako to nitko prije njega nije vidio, ali nismo još došli do toga, nego se još uvijek nalazimo prije starta, Koroljov je naime u središtu za pokretanje nakon noći provedene na javi, koju bi bilo pravilnije nazvati noći provedenoj u smrtnu strahu, jer pogotovo u noćnoj tami takozvane oblasti, kada sve pokazuje svoju prijeteću stranu, zacijelo je osjećao kako Gagarina, posjednutog na tempiranu bombu, šalje na takoreći predvidivo koban put, stoga je od neispavanosti i itekako shvatljive zabrinutosti, taj razborit i inače prilično povučen čovjek, izgledao kao da je u stanju istog časa pregristi grkljan svakome tko mu se približi, i zato mu se nitko i nije približavao, ni jedan jedini suradnik, svi su samo s pristojne udaljenosti slijedili njegove upute i slali Gagarina stubama pokraj pokretne platforme prema kapsuli, dopustili su mu u ime prava na posljednju riječ da se

obrati sovjetskom narodu i partiji, da bi ga na kraju posjeli u sjedalo u toj kapsuli te zatvorili za njim vrata, nakon toga su svi počeli užurbano raditi, i on je, kod pripreme, još jednom i iznova i ponovo provjeravao i provjeravao i provjeravao sve što se moglo, da bi zatim Koroljov putem radija javio Gagarinu, da bi mu viknuo u mikrofon jednu od mnogih slavni rečenica koje će se tijekom sljedećih 108 minuta danas još čuti, naime onu da, Zarja zove Kedr. Kedr, počinje lansiranje, na što je Gagarin s od njega očekivanom odrješitošću, ali s gotovo djetinjim uzbuđenjem poručio:

Izvršno. Raspoloženje sjajno. Spreman za polazak,

na što je Koroljov povikao u mikrofon, prvi stupanj, srednji stupanj, najviši stupanj! Polijetanje! Idemo!, a vragolasti Gagarin na to je rekao samo:

Поехали,

ili slobodno preneseno, ali ipak zadržavši bit: „Pa hajdemo onda“, i u toj je rečenici bila sadržana sva ona dječaka drskost toliko svojstvena Gagarinu, no isto tako i naznaka kako se s ostalima sada sprema na uistinu velik pothvat, bio je dakle drzak, ali na poticajan način, i to su osjećali i ostali, osjećali su u njegovu glasu kroz šušteći zvučnik da je u zraku doista velika stvar, i da su ta velika stvar u zraku zapravo oni sami, Gagarin i ostali, premda je kod sviju bila prisutna i spoznaja kako danas Sovjetska Znanost čini zapanjujući korak u Povijesti Čovječanstva, svi su mislili na to, to je bilo njihovo gorivo, samo što im je kao gorivo moglo poslužiti i nešto sasvim drugo jer je ovdje riječ bila o nečemu mnogo, mnogo većem, naime o tome kako se ovaj Čovjek unutar Povijesti tog Čovječanstva upustio u zapanjujuću, glede

posljedica posebno nevjerojatnu pustolovinu bez prese-
dana, uglavnom, prvi je stupanj, odnosno pet je raketnih
nosača zahučalo, te se uz neprekinutu eksploziju koja se
manifestirala u dotad još nečuvenim zvukovima, Vostok 1
je u kazaškoj stepi uzletio sa Zemlje, i grmjeli su pod njim
motori, i Vostok 1 je uzletio, i sve se više i više ubrzavao, i
sve je pod njim i nad njim i u njemu podrhtavalo, i tako je
Gagarin, dostigavši za nekoliko minuta brzinu delta-v od
deset kilometara u sekundi, protivno onomu što se može
pročitati u Kamanjinovu dnevniku, od suludog ubrza-
nja uskoro stigao ravno do granice nesvijesti te je tako,
prekinuvši na nekoliko sekundi dotad gotovo neometani
dijalog na relaciji Zemlja-Vostok, odnosno Zarja-Kedr,
uz iskrivljene crte lica pokušao preživjeti dok se potisak
ne smanji, dok se sila od 5G malo ne ublaži i Vostok 1 ne
postigne željenu brzinu, jer da bi svladao gravitaciju i otpor
sredstva, trebalo mu je u tom Vostoku 1 podosta kilometara
u sekundi, i tek je tada, po koordiniranom univerzalnom
vremenu u 6.17, a po moskovskom u 9.17, dospio do trenut-
ka kada je Korovljova mogao umiriti riječima,

*Motori rade normalno. Vidim Zemlju putem Vzora. Sve ide
po planu.*

naravno, Zemlju, tada, neposredno, nikako nije mogao
vidjeti kroz Vzor, nju je mogao vidjeti tek poslije kroz ona
tri prozora smještena u visini glave, no sada i općenito
iznad svijetle Zemljine hemisfere taj mu je Vzor bio od
pomoći, taj optički uređaj u obliku polukugle smješten
dolje kod nogu koji mu je simbolizirajući Zemlju uvijek
pokazivao gdje Vostok trenutačno prolazi, odnosno poput
svojevrsnog domišljatog malenog navigacijskog sustava,
upravljavajući Sunčeve zrake sa svojih osam zrcala, Gagari-
nu je uvijek jasno kazivao gdje se nalazi u odnosu na

Zemlju, ali mi još ni izbliza nismo tu, mi smo još uvijek kod onoga da je sve to započelo u najužasnijim okolnostima, jer započelo je tako što su u svemir prvo bile poslane različite životinje kako bi od tog svemira doznali dopuštali li on uopće da u njemu preživi išta od onoga što se prisili da u taj svemir prođe jer je sve započelo tako što se paralelno s razvojem raketne tehnologije, tijekom 1947., pojavila pomisao kako bi se u svemir sada već moglo poslati i živa bića, ne samo prazne rakete, i ta prva živa bića bile su najvjerojatnije vinske mušice koje su bili poslali Amerikanci u raketi V2, i čijim se slanjem u prvom redu željelo ispitati kako se takozvano živo biće ponaša u takozvanom svemiru, ali ti su eksperimenti tijekom četrdesetih i pedesetih godina, naravno, bili prilično nesigurni, sa zajamčnim žrtvama, naime na ta se odaslana živa bića drugačije nije ni moglo gledati nego kao na žrtve jer je isprva rijetko koje od njih i preživjelo, dokaz za to su primjerice američke akcije po imenu Albert u kojima su jedan za drugim u pet letova bili poslani majmuni zvani Albert, no svih je pet pokušaja završilo smrću, uglavnom zbog krajnjeg udara, tako da se o uspjehu počelo govoriti tek kada je 20. rujna 1951. majmun po imenu Yorick preživio put, a uginuo nekoliko sati nakon povratka od operacije vađenja inficirane elektrode, premda je i u ovom slučaju rezultat blago rečeno bio daleko od uspjeha, naime do uspjeha je moralo nastradati još cijelo mnoštvo životinja, točan im broj nije čak ni poznat jer se za mnoge od njih uopće i ne zna, u prvom je redu na sovjetskoj strani red naime bio taj da se po mogućnosti ne govori o smrti poslanih životinja, što katkad, naravno, i ne bi uspjelo, prešutjeti naime njihovu smrt, jer tu su, je li, Rižik, Lisa, Albina, Pčolka, Muska i nakon tko zna koliko još moskovskih pasa lotalica, tu je i priča o glasovitoj Lajki koju su Sovjeti pretvorili u veliku junakinju, i tu čak i nije bio problem u tome je li ona

junakinja, jer Lajka je postala istinskom junakinjom, nego u tome što nije time postala zbog onoga što je bilo navedeno u službenoj verziji, jer po njoj je Lajka – koju su ionako bili predodredili za smrt jer u svemirskom brodu isprva nisu bili ni planirali jedinicu za slijetanje – izdržala sedam dana u orbiti, nakon čega je bila uspavana brzo djelujućim otrovom, međutim, stvarnost je bila mnogo okrutnija, zbog po svemu sudeći oštećena termoizolacijskog štita, Lajka je uginula već u nekoj od prvih minuta nakon lansiranja, možda petoj ili sedmoj, jednostavno nije izdržala temperaturu koja se zbog spomenutog oštećenja bila popela s normalnih dvadeset na četrdeset jedan Celzijeve stupanj, zbog vrućine je tako umrla mučeničkom smrću, ili je kako neki tvrde naprosto izgorjela, nakon čega je jadna beštija u tom stanju nastavila kružiti još sljedećih sto šezdeset i nešto dana, a sve se to, dakle ta gotovo momentalna smrt, dogodilo 3. studenoga 1957. godine, da bi na kraju prilikom spuštanja izgorjela i cijela letjelica, no jedno je sigurno, Koroljov i njegov tim tada bi se već bili okladili i u onaj lažni otrov predviđen za Lajku da je i čovjek u stanju izdržati život u svemiru, i na kraju je tako i bilo, 1961. je odatle bila tek nešto veći skok, nakon toliko žrtava i muke u Kremlju su, a i, naravno, u Tjuratamu, odlučili kako je dozrio trenutak da se u svemir lansira i čovjek, odnosno netko od nas, i to se i dogodilo, netko je bio lansiran, niti četiri godine nakon Lajke, Gagarina su u skafanderu odvezli dizalom do lansirnog položaja, ondje se ukrcao u Vostok, smjestio se u kapsuli rakete, zatim su ga vezali pojasevima, priključili ga, još su jednom sve provjerili, da bi na kraju zatvorili za njim vrata, i to je vjerojatno bilo ono najstrašnije, kada prvi put u povijesti za nekim zaključaju vrata svemirskoga broda, i on ostane ondje sam kako bi se suočio s onim s čime se i ja želim suočiti, ali naravno ne treba, niti ja namjeravam

toliko juriti naprijed jer situacija je sljedeća, naime postojali su događaji koji su svemu tome prethodili, štoviše, moglo bi se reći da ih je bilo u strahovitoj količini, i zapravo bih, da je moguće, trebao sve to ovdje zabilježiti, svaki, ali baš svaki od tih prethodnih događaja, jer bez prethodnih događaja ne ide, štoviše, zapravo je sve samo prethodeći događaj, tako je to, kao da se sve neprestano samo priprema za nešto drugo malo udaljenije, kao da se sve na nešto priprema, no istodobno, a što najviše i iznenađuje: bez nekog krajnjeg, općenitog cilja, tako je sve samo iskra koja uvijek ugasne, ali time ne želim reći kako je sve tek prošlost, nego bih prije rekao kako sve teži budućnosti koja nikada ne uslijedi, ono što više ne postoji teži onome što još ne postoji, a ako stvar želimo izraziti šaljivo, misleći kako u stvarnosti također postoji nešto poput budućnosti i prošlosti, premda se ja ne želim izraziti šaljivo, niti tako mislim, jer po meni je sve to s prošlošću i budućnošću opet samo tipično nerazumijevanje, nerazumijevanje svega onoga što nazivamo svijetom i o čemu se ništa – ozbiljno – ne može ni reći, izuzev onoga da pored događaja koji su prethodili postoje još samo posljedice, ali ne u vremenu, uglavnom, govorio sam ja o tome bezbroj puta doktoru Heymu, ali njemu nema smisla govoriti, dr. Heym ne spada među one koji bi na takvo što podigli glavu, taj je nikad ni na što ne podiže, što se njega tiče čovjek može govoriti bilo što, on tu svoju pregolemu glavu uvijek drži ovješenu, navikao je da ljudi oko njega pričaju gluposti dok njemu ta glava samo tako visi, jer iz njegove perspektive svaki je govor tek simptom nečega, on nikada ne bi povjerovao da barem u mojem slučaju ono što kažem ima neposredan smisao, dr. Heym, nipošto, on samo sjedi, pretvara se kao da pažljivo sluša, ali ne potvrđuje, ne protivi se, samo pušta da govore, to je prirodan red stvari, sigurno to misli, samo neka pričaju, neka govore, što se

njega tiče neka slobodno rade što ih je volja, naredit će da im daju injekciju, da progutaju tabletu, u mom slučaju samo Rivotril, i gotovo, time je stvar s njegove strane jednom i zauvijek riješena, jer govorim njemu i ja svake srijede od devet, ali ništa, i ne trepne, a nije riječ o kojemu, po meni je on jako često isključen, nije da ne pazi jer nekako ipak sluša, jer kad bih mu rekao što je, budalefino, a što sam jednom i isprobao, smjesta priupita molim vas, o kome ili čemu vi sad pričate?, dakle ne može se tek tako nešto dobaciti, jer to primijeti čak i ako je isključen, na budaletinu se odmah prene, međutim, ako mu čovjek počne govoriti primjerice o prethodnim događajima i relaciji prošlost-budućnost, e, onda ništa, na čelu mu se ne pomakne nijedna bora, samo što, osim njega ja nemam kome to ispričati, okušavati sreću s drugima nema nikakvoga smisla, ostali su naime bolesni, doista, premda to ne volim baš spominjati, jer se onda čini kao da sam to i ja, dakle govorim samo njemu, govorim i govorim, naravno, ne sve, ali zašto mu ne bih rekao da se stvari uvijek trebaju započeti od početka, to mu primjerice kažem onda kada se pojave imena Koroljova, Kamanjina i Keldiša, oni su ovdje činili veliki trojac i zbog toga se o njima mora znati sve da bi se shvatilo na koji je način postalo moguće ono nemoguće, samo što je to istovremeno i prilično teško jer je cijeli slučaj kod Sovjeta bio toliko držan u tajnosti da se, ako se počnemo time baviti, mogu doznati tek fragmenti, s tim da ni oni nisu jamstvo da je ono što smo doznali doista tako i bilo, tijekom hladnoga rata kozmonautika je tako mahnito bila zataškavana da je to teško i zamisliti, zato su podaci, evo, recimo baš o glavnim akterima, pred oči javnosti dospjeli u potpuno krivotvorenu obliku, a to znači da pouzdano znamo samo njihova imena, ali što su doista radili, na koji su način sastavili plan da čovjeka pošalju u svemir, to je užasno teško

odgonetnuti, jer ono što je objavljeno to je lažno, ono što nije objavljeno to je tajno, a ono što je tajno to je nejasno, tako stojimo s tim, i tako ćemo i ostati, ali ipak stojeći, kako to njegovatelj István ima običaj reći kad se god nađe u prilici da nešto kaže, jer kažem ja doktoru Heymu, on je od svih nas ovdje najluđi, u to nema sumnje, malo se oštro izražavate, kaže na to doktor Heym, ali ja odmah preuzimam riječ i nastavljam, pa kažem kako je građe i više nego dovoljno jer je gotovo svatko od njih napisao autobiografiju, prije svega, je li, Gagarin, ali i Koroljov i Kamanjin, čak se i akademik Keldiš pokušao smjestiti u svjetsku povijest, i ne samo to nego se i neki Gagarinov nećak iz drugog koljena pojavio s jednom nepatvorenom teorijom zavjere, i mogao bih tako nastaviti niz, kažem, ali naravno, sve su to balade, što bi drugo i bile, lažna, odvratno iskomponirana, na tisuće puta prepisivana, prepravljana, pročišćavana, pa ponovo ispisana, nanovo ispravljena i iznova raščišćena štiva, ali drugoga pak nemamo, a ako želimo znati barem ono što se otprilike može doznati o okolnostima koje su prethodile Velikom Putu, to su tekstovi koje smo osuđeni uvijek iznova čitati, pročitati ih barem onoliko puta koliko su oni, dakle svi oni bezimni činovnici, činovničići i činovničkovičići, ili kako da ih već nazovem, iz unutarnje sigurnosti koji su se krili iza Gagarina, Koroljova, Kamanjina i Keldiša i nećaka i nećaka iz drugog koljena, učinili svoje, i da ti spisi na kraju nisu dokumenti o letovima u svemir u pravom smislu riječi, već o krivotvorenju povijesti, o krivotvorenju događaja, te nije dovoljno reći „i to je ono najprljavije u svemu“ jer treba dodati i to kako je istodobno ta prljavština BILA POTREBNA, eh, ipak nemojte pretjerivati, presjekao me tu doktor Heym i time mi oduzeo volju da nastavim s iznošenjem stava o cijelom tom slučaju, međutim, bez te prljavštine, bez tog krivotvorenja povijesti i krivotvorenja

dogadaja iz svega toga ne bi proizašla ona gigantska činjenica da se povijest dogodila i da je to ono što je iznjedrila, kao što je moj život iznjedrilo ovo, ovaj Hollywood, kako u mom selu nas ovdje zovu, ciljajući na to, a što je ustvari i istina, da ovamo, u ovaj Dom za iznimne starce, dospjevaju samo imućni, ali čemu poricati, ovdje svi i jesu imućni, ili su to barem bili, jer po useljenju svaki od stanara svu svoju pozamašnu imovinu mora ostaviti Zavodu, tako da sam i ja, kao i svi ostali, imao gomilu stvari, a sad ih više nemam, imao sam, ali više nemam ni kinte, dao sam sve dr. Heymu kako bi on svake srijede mogao ovjesiti onu svoju pregolemu glavu dok me sluša, i kako bih ja mogao ovjesiti vlastiti mozak slušajući njegovatelja Istvána, ali ovo ipak nije ludnica, kako su to seljani bili razglasili, barem ne službeno, čak i ako ima u tome ponešto istine, jer osim mene ovdje su doista skoro svi ljudi, što reći, Hollywood, no da, i zaključani smo ovdje, osim onih, naravno, kojima dr. Heym odobri Pravo na slobodno kretanje, kao što je to meni odobrio, ali drugo me i ne zanima jer mogućnost izlaska mi je najvažnija, zato se ja i držim doktora Heyma, nasreću nisu mi natovarili nikakvu dodatnu prepreku, osim toga, unatoč redovitom uzimanju Rivotrila nisam poludio kao ostali ovdje, uključujući i tog prokletog Istvána koji me progoni da mi nešto kaže, a ni sam nema pojma što zapravo želi, samo ide za mnom, osjećam ga na daljinu, ne moram se ni osvrutati, podmuklo vreba kada da me zaskoči, pa da mi počne govoriti, ali onda isprva samo nešto stenje i zamuckuje, ne kaže ništa, samo stoji tako preda mnom i ne gleda mi u oči nego nekamo u stranu, usporedno sa mnom, pa onda počne, ali stalno okoliša, pa kaže, vama ću to reći jer ste učen čovjek, ali onda opet krene okolo naokolo sa svakakvim glupostima, i još da sam ja učen čovjek, kad to čujem, kako da kažem, DOKRAJA se stresem, i poslije se od te tréšnje

nemoguće osloboditi, od same pomisli na tog Istvána postanem jedan veliki stres, užas, tako je mračan, kao dno policijske čizme, ide za mnom, pročisti grlo, pa kaže, vama ću to reći, s vama ću o tome raspraviti, jer vi ste učen čovjek, pa ćete razumjeti, i onda krene maloumlje o Mjesecu, ne šalim se, ni više ni manje nego o Mjesecu mi taj István uporno pokušava nešto reći, da je otkrio tajnu paraselena, nije šala, to mi pokušava ispričati već godinama, ali uvijek se smete, odnosno čak se i ne smete, nego mu je ta smetnost polazna točka, pa je tako prisutna od prve riječi tog njegovog govora, jer ne može on normalno ni govoriti, i lako je moguće da ga je dr. Heym upravo zato i zaposlio, jer je luđi čak i od onih o kojima mora brinuti, ali tako svejedno, Hollywood, István, dr. Heym, živim tu valjda već šest godina, više i ne brojim, svejedno je otkad to već traje, i koliko je još preostalo, ali nije ništa preostalo, to je konačna situacija i meni je to jasno, čemu lagati samomu sebi, nije meni preostao više nijedan dan, život mi je istekao, došao je kraj, nema dalje, ali time ne želim reći da je prije bilo, jer nije, jednako kao što ni ovaj život ne može imati nikakvoga smisla, za mene nema ni prije ni poslije, čak ni ako kažem sada, ni to nema mnogo smisla jer ne znači to više ništa, dani prolaze jedan za drugim, ja istražujem, čitam, pretražujem arhive, slušam snimke, gledam snimke, dapače, nedavno, kad je bio pao prvi snijeg, uspio sam čak i osobno ispitati jednog od sudionika koji je bio već prilično blizu rješenju stvari, a kad kažem prilično blizu, onda doista tako i jest, jer riječ je o nekomu tko je, premda tek ovlaš, ali tko je ipak bio u dodiru sa svime, a tko usput ništa od svega toga nije primijetio, otprilike kao kad se nekomu iza leđa strmoglavi pa proleti lastavica, i fiju, kad dotični napokon okrene glavu, nje više nema, eto, zacijelo se nešto poput toga bilo dogodilo stanovitom gospodinu generalu Tihaméru Jásziju, jer upravo sam kod

njega bio dospio prije nekoliko tjedana, išlo je lako, kao od šale, iako sam bio pripremljen na to da bi moglo potrajati i mjesecima, no bio je dovoljan tek jedan telefonski poziv da na moje veliko iznenađenje kaže u redu, dođite, na što sam ja u sebi rekao u redu, onda dolazim, i uskoro se našao u njegovu stanu, umirovljeni generale, umirovljeni, ispravio me u šali kad sam ga oslovio samo s generale, nakon čega smo smjesta prešli na ti, bio je vedar, izričito prijateljski nastrojen, kako li je samo ovaj postao Vojnik Jászai, zapitao sam se i ponadao da mi se na licu neće vidjeti iznenađenje jer je general bio izričito ljubazan, neposredan, dobronamjieran i susretljiv, kao kakav stari STRIKO, ili još bolje, kao STRIKO TIHI, i to baš on, koji je bio najbliže tome da razumije što se dogodilo s Gagarinom, rekao sam mu, gospodine generale, jeste li kojim slučajem primijetili da se o onom dijelu Gagarinova života koji je uslijedio nakon njegova jedinog leta u svemir i svjetske turneje nakon toga ne zna gotovo ništa, ne zna se baš ništa o tome što se s njim dogodilo nakon tog velikog trijumfnog putovanja, ma kako se ne bi znalo, pa postao je voditelj centra za obuku astronauta u Zvezdanom Gradu, odvratio je general pomalo zbunjeno, no odgovor je došao malo prebrzo, previše automatski, i to je bilo dovoljno da se primijeti kako s tim odgovorom nešto nije u redu, zatim je gospodinu generalu malo zatitrao lijevi kapak, i po tome sam, po tom sam lijevom kapku odmah znao kako je ovdje posrijedi neka zavrzlama, dapače, čim sam postavio pitanje, znao sam kakav će me odgovor dočekati, često bude tako, navikao sam već na to tijekom prijašnjeg djelovanja, nazovimo to naime tako, djelovanjem, navikao sam dakle da neku pojavu objasnim tako što postavim pitanje na koje potom dam precizan odgovor, zapravo ja tada i ne pitam, nego pitanjem samo pomažem gledatelju da shvati o čemu je riječ u tim prijašnjim znanstveno-popularnim predavanjima koja su

me neko vrijeme opterećivala, ali me danas toliko više ne opterećuju, tako da čak i onda kad sam bio u kući kod tog vedrog vojnika, gdje je njegova supruga gotovo smjesta kroz tiho odškrinuta vrata pružila poslužavnik na kojemu je uredno bilo posloženo od svega točno dvoje, dvije čašice Unicuma, dvije čaše vode, dvije zdjelice slanah lješnjaka i na kraju dva tanjurića s vjerojatno podjednakim brojem takozvanih grisina, stajale su tako pred nama čaše, šalice, poslužavnik i Unicum, dakle, rekao je gospodin general vedro, budući da sam ja stariji, kažem da prijeđemo na ti, pa živjeli, i podigao je čašicu i prešli smo na ti, nego, znaš, to je ono što se moglo znati o Gagarinu, da je u Zvezdanom Gradu, i onda na kraju ta stravična nesreća, ha da, rekao sam, i tu sam ga pokušao navesti na analizu samih početaka, što mi je čak i uspjelo, međutim, dok sam slušao informacije o tim počecima, u mislima sam nastojao procijeniti zna li taj moj novostečeni prijatelj, taj dragi STRIKO TIHI, išta o tome što se dogodilo, na kraju krajeva, mislio sam, ipak je on bio glavna i odgovorna osoba u takozvanoj mađarskoj astronautici, gledao sam tako to ljubazno lice, Unicum me grijao, ali onda sam nakon nekog vremena ipak u sebi rekao, ne, STRIKO TIHI ne zna ništa o onome što me zanima, ne zna ništa o tome što se s Gagarinom dogodilo POSLIJE, i tu, u ovoj točki, to POSLIJE ne mogu napisati dovoljno velikim slovima, jer kad sam bio započeo sa svime ovime, bila je uslijedila točka u kojoj mi je sinulo kako ne, tu nešto ne štima, nakon toga sam danima vrtio glavom, ponovo sam pregledao svu raspoloživu građu, i počelo mi se činiti kako ne samo da znamo malo nego u biti ne znamo ništa, ali baš ništa o Gagarinu POSLIJE, tu je dakle to vođenje centra za obuku i na kraju ta nesreća sa službenom i mnoštvom neslužbenih verzija, odnosno budalaštine, nagađanja, balade o tome zašto se Gagarin uopće srušio, kako se i što se

dogodilo tijekom onog probnog leta 27. ožujka 1968., tijekom te krajnje jednostavne, rutinske vježbe, nevjerojatno kako je netko u 10.31 još živ, a u 10.32 više nije, jer Gagarin je u sekundi nestao s lica zemlje, a i inače, ti MiG-ovi 15 su posebno problematični, naime čudno je što su ih kao nadzvučne lovce još početkom šezdesetih godina eliminirali iz njihova izvornog područja djelovanja, no ocijenili su ih pogodnima za letačke vježbe, jednim dijelom kako bi na njima mogli učiti manevre oni naraštaji pilota koji su jednog dana htjeli dogurati do pravih vojnih zrakoplova, a drugim su ih dijelom koristili astronauti kako bi, da tako kažemo, „održali letačku kondiciju” – samo što, je li, ovo potonje je samo po sebi nekako čudno, jer s jedne je strane riječ o nacionalnim junacima, a s druge je pak tu to eliminirano nadzvučno smeće, jer ako čovjek bolje pogleda, MiG-15 je to i bio, smeće, imao je kratak trup i ta ga je slaba točka činila nesigurnim, tako da nakon određenog vremena, odnosno od početka šezdesetih, ti zrakoplovi više nisu bili nizašto, i onda ih oni odrede ni manje ni više nego za letove astronauta, pa tko je vidio takvo što, ali svejedno, to ionako ne pripada temi, uglavnom, u tome je Gagarin krenuo na vježbeni let, on na prvom sjedalu, a Serjogin, njegov kopilot, na drugom, i u 10.31 Gagarin je još mirnim glasom kontroli leta priopćio kako su završili manevar te da se vraćaju u bazu, no u 10.32 oni su nestali, naravno, zbog brežnjevljevske šturosti službene objave i zbog Brežnjevljeve šturosti općenito nitko živ u to nije povjerovao, smjesta su krenule i raznoražne priče, bilo je tu svega, da ih je oborio KGB, da oni uopće i nisu bili unutra, i svakakve budalaštine, neka je novinarska hijena čak i iz sirotog bratića iz drugog koljena iscijedila nekakvu sitnu senzaciju, naime da ih je definitivno sredio KGB, tako da će možda djelovati kao iznenađenje ono što ću napisati, premda se to doista i moglo

ovako dogoditi, tvrdim naime da je SVEJEDNO što se dogodilo, POTPUNO JE SVEJEDNO što je na kraju bilo s onim MiG-om 15, i POTPUNO JE SVEJEDNO na koji je način Gagarin umro, jer bit je u tome da je Gagarin SVAKAKO morao umrijeti, čudo je zapravo to što je događaj čekao sedam godina da se dogodi, događaj koji je, naravno, potresao cijeli svijet, ali najdublje ipak sam Sovjetski Savez, ljudi su diljem zemlje plakali na vijest o toj smrti, Gagarin je bio junak na čiji su gubitak bili potpuno nespremni, ljudi nisu imali pojma što se sve zapravo dogodilo da stvari tako završe, jer Gagarin je na kraju neminovno morao nestati, to da naravno nikomu nije bilo jasno kako je jedan od najvećih junaka u zemlji i svijetu mogao umrijeti zbog obične letačke vježbe, to sam mogao razumjeti, ali kad sam počeo istraživati što se dogodilo s tim Gagarinom nakon velikog događaja, pa kad nisam našao takoreći ništa, stvar mi je postala sumnjivom, zato sam nastavio proučavati te sam naišao na dokumente koji su bacili drugo svjetlo na Gagarinov život nakon 1961. godine, naime ti su mi dokumenti predložili čovjeka koji se ni prije puta oko Zemlje nije odrekao votke, ali to nije bilo ništa naspram onoga što je izvodio poslije, nakon Velikog Trijumfa, tada je naime počeo JAKO piti, DRUGAČIJE nego prije, prije je pio iz zabave, a nakon Velikog Puta više nije pio iz zabave, uzalud su iz svih mogućih dokumenata izbrisali i najmanju naznaku toga da Gagarin pije kao zvijer, ali preda mnom to ipak nisu mogli skriti, ja sam shvatio o čemu se radi već i po tome što je između određenih dviju činjenica nešto znalo nedostajati, i upravo sam zbog toga bio posumnjao kako nešto nije na svom mjestu, mene je naime teško nadmudriti, mogao sam biti dobar špijun, ili kriptograf, uglavnom, poanta je u tome da sam bio pro-našao tragove jer je u jednoj točki postalo evidentno kako određeni tragovi nedostaju, premda moram reći kako sam

se poslije sam sebi čudio što ni meni to nije upalo u oči, niti je itko drugi tko je barem malo pažljivije pratio Gagarinov put zapazio kako svi ti dokumenti zapravo šute jer, sasvim jednostavno, jedna prokleta riječ doista nije mnogo, ali nema čak ni toliko o tome što je bilo s Gagarinom poslije Velikog Leta i Trijumfalnih Mimohoda koji su nakon njega uslijedili, ali zašto, zapitao sam se, zašto ne smijemo znati ništa o tome što je on poslije radio, ta bilo mu je preostalo još skoro sedam godina života, sedam godina mnogo je vremena, a u biti ništa, striko Tihi pak kaže, ma hajde, pa bio je voditelj centra za obuku i studirao je aeronautiku, oko čega se tu ima razbijati glavu, kaže, ali zašto se barem sada, kada je sve već odavna završilo, ne može jasno vidjeti da su u ono vrijeme informacije koje su se ticale letova u svemir bile potpuno tajne, ha eto, zato, rekao je striko Tihi meni onako kako su to strike Tihiji govorili svakome, bilo komu, cijelomu svijetu, kad bi ih se pitalo a što je s tim Jurijem Aleksejevičem, međutim, istina je i to da je životna priča tog Jurija Aleksejeviča u glavama ljudi stala zapravo sama od sebe u trenutku kada svijetu s osmijehom na licu kaže, da, ljudi, vjerujte vlastitim očima, jer ja sam Prvi Čovjek, i gotovo, to je bilo ono što je svijet htio znati, gotovo, toliko i ne više, više od toga taj svijet nije zanimalo, ljudi su u sebi diljem svijeta zaključili priču o tom Juriju Aleksejeviču, pospremili su u svojim mozgovima to nasmiješeno lice pod vojničkom kapom, spremili su ga, da se tako izrazim, u vitrine s tableticima i povukli staklena vratašca – jedino je još sam Jurij Aleksejevič imao ponešto briga, jer iako je vrhunac njegova života uistinu i bilo to Veliko Putovanje, a što bi drugo uostalom i moglo biti, na pomalo čudan način ono nije označilo kraj, već upravo POČETAK njegove Velike Priče, doduše ne znam zašto je sa mnom takav slučaj, naime ponekad se prebrzo zaletim naprijed, a ponekad pak, kao recimo sada, prebrzo

zaokrenem natrag, uvijek je takav slučaj s pričama, primijetio sam da u proteklih, i sad ne znam više ni sam koliko da kažem godina, dakle u modernom, ili u ovom od modernog modernijem vremenu, s ovom pričom neprestano postoji problem koji uvijek završi tako što me uvjere kako priče, eto, da nje više nema, ili da je nikada nije ni bilo, to jest da ona ima ili samo početak ili samo ono što slijedi, povrh toga, ako bi priče koji put i bilo, svaka je ista, nema ništa novo pod suncem, kako su nekoć znali reći, e, pa ja se s tim ne slažem, još da nema priča, pa samo njih i ima, priča ima na milijarde, na tisuće milijarda, na tisuće tisuća milijarda, neću dalje, još da nema priča, pa samo se od njih i sastojimo, to je sad druga stvar što tim pričama jednostavno ne nalazimo SREDINU, neprestano govorimo o tome kako evo, ovo ovdje su prethodni događaji i oni će dovesti do jedne priče, a ovo ovdje su posljedice te priče koje navode i navode čitavo mnoštvo svega onoga što slijedi nakon nje, jedino, eto, nedostaje sredina, odnosno sama priča, njezina jezgra, bit, odnosno gubimo samu priču, međutim, istovremeno je jasnije od sunca da živimo među tisućama i tisućama milijarda priča, samo što kad pokušamo izreći tu bit, kad je pokušamo prenijeti, formulirati, na bilo koji način bilo kome staviti do znanja jezgru te naše priče, to nam uglavnom ne uspije, jer se ili zadržimo pa nadugo raščlanjujemo prethodne događaje, ili se pak izgubimo u pojedinostima posljedica, i čak sam i po sebi primijetio kako s ovim postoji izvjesna poteškoća, tako da i samoga sebe moram navoditi, u redu je, znam, dosta žurbe, evo, ovo su prethodeći događaji, a ovo ovdje oni koji su uslijedili nakon njih, dakle nije teško uvidjeti kako za tolikim brzanjem nema nikakve potrebe, ostanimo kod onog MiG-a 15 i dobro ga promotrimo, barem sam ja to učinio kad sam počeo sve dublje zadirati u dokumente, na mnogo su me mjesta tada već znali, u knjižnici Ervin

Szabó, u Széchényijevoj, u Vojnoj, zatim u Svemirskoj agenciji, štoviše, čak i na Fakultetu za aeronautiku, nigdje više nisam trebao govoriti tko sam i što želim, odmah bi mi donijeli ono što bi me po njihovu sjećanju moglo zanimati, donosili su mi raznu građu, budući da ona više nikoga nije zanimala, bili su sretni što je napokon mogu pomaknuti, knjižničari većinom nisu takvi, knjižničari mrze knjižnice, nanosimo im užasnu bol kad nešto zatražimo, jer ti na vlastitu nesreću onamo zatvoreni ljudi sve svoje živote provode iznoseći nešto iz skladišta, a od toga se doista može postati čemeran, ali ne mogu to zapravo ni zamisliti, dakle stalno netko dolazi, pa stane ondje pred mene, preda mi cedulju sa zahtjevom, a ja moram sići u skladište i pronaći što tog čovjeka zanima, zacijelo je već i to samo po sebi mrsko kad se neki od tih knjižničara suoči s tim da nekoga nešto zanima, ovdje je gotovo svatko tko se nasadi pred njihov pult nedostojan toga da mu nešto donesu iz skladišta, tako da kamo god pogledali u tom skladištu, gotovo je svaka knjiga dostojna mržnje, jer za svaku se od njih može pretpostaviti kako će jednoga dana netko nje nedostojan ući u knjižnicu i bez ikakva ustezanja reći molim vas ovu, i oni će mu je tada morati donijeti, eto, to je ono od čega se nedvojbeno može poludjeti, i ti knjižničari nedvojbeno i polude, osim ako se ne dogodi onaj rijedak slučaj da jednoga dana nešto ne zatraži neki veliki um DOSTOJAN te knjižnice i danog knjižničara, jer takvi su im već po volji, tada najednom u drugačijem svjetlu vide i knjižnicu i djelo navedeno na cedulji i trčkaranje u skladište te na kraju i iznošenje traženog djela na svjetlo dana kako bi ga predali onome tko je svega toga DOSTOJAN, ali takvo što, barem po viđenju knjižničara, takvo što se ne dogodi valjda ni tripud, takvo navraćanje takozvanog dostojnika pred njihov pult, tako da je atmosfera u tim velikim knjižnicama uglavnom kao u mrtvačnici, sve sama

suspregnuta mržnja i suspregnuti neposluh – osim u mojem slučaju i čitave te stvari s Gagarinom, ja sam naime dosad naišao samo na apsolutnu dobronamjernost, knjižničari, arhivisti, muzeolozi i razni drugi stručnjaci nosili su me takoreći kao malo vode na dlanu, zacijelo misle da sam potpuno lud, ali da pripadam onoj rijetkoj vrsti luđaka koji u okolini pobuđuju dobrodušno suosjećanje, eto, možda je posrijedi to, možda nešto drugo, tko bi uostalom razumio duše knjižničara u tim njihovim otužnim životima, jer oni bi meni donijeli svu tu građu, ali ta građa kao da je na neki način bila filtrirana, jer sve je više upućivala u određenom smjeru, tako da sam ja sve više tonuo, a do toga je došlo već prošli tjedan, te sam tako potonuo na dno te građe, da bih zatim, dosegavši ondje najnižu točku, poput kakvog dubinskog ronioca ponovo krenuo prema površini, jer da, nešto me je odande povelu natrag, nešto zbog čega nisam mogao prestati analizirati što točno znamo o tom MiG-u 15 jer nisam mogao shvatiti kako je moguće da u takvom vojnom sustavu u kojemu se sve tišću puta provjeri, taj kontrolni sustav propusti pijanog ili mamurnog Gagarina neka slobodno poleti, dugo sam naime mislio kako se bit tajne sastoji samo od toga da je Jurij Aleksejevič postao neizlječivi alkoholičar, a za nekog takvog nije nikakvo čudo ako mu se let pretvori u tragediju, i upravo sam do toga bio došao prije tjedan dana kada sam osjetio kako s ovim dijelom čitave priče o Gagarinu nešto nije u redu, kada sam naime osjetio da su tog Gagarina izbrisali iz kadra zato što nisu s njim mogli izaći na kraj, uzalud su ga preklinjali, baćuška, nemoj piti, u tebe su uprte oči cijeloga Sovjetskog Saveza, cijeloga svijeta, baćuška, kako se možeš svaki put oblokati na mrtvo ime, ali on je samo pio, i jednostavno nisu s njim mogli izaći na kraj, a što su uostalom i mogli, mislio sam ja prije niti tjedan dana, nego da maknu sovjetskog i svjetskog

junaka ispred očiju sovjetske i svjetske javnosti, jedna fotografija ne nije mnogo, ali dugo nisam uspio pronaći čak ni toliko iz njegovih posljednjih godina, a kad napokon jesam, i to jednu jedinu, takozvanu posljednju, to me je samo učvrstilo u uvjerenju kako su moji zaključci ispravni, naime nije bilo mjesta sumnji kako je tu riječ o potpunom slomu, gledao sam Gagarina i na toj sam slici vidio potpuno izobličenu figuru podbuhloga lica i ošamućenog smiješka, s grubom ozljedom u obliku križa na lijevome kapku – problem je, međutim, bio u tome što je imao na sebi pilotsku kacigu, i što je ta kaciga bila vezana uz pilotsku odoru i padobranske pojaseve, i što onaj tko je sve to imao na sebi evidentno sjedi U zrakoplovu opasan svim tim padobranskim pojasevima, ali to je nemoguće, zapanjeno sam promatrao fotografiju, to ne može biti Gagarin, međutim, to jest bio on, upravo zakopčava remen pilotske kacige pod bradom, pa još taj ošamućeni smiješak! – ostao sam posve iznenađen, i to sam prošle srijede i rekao

doktoru Heymu, nije da sam se nadao kako će ga zanimati, ali ipak sam mu ispričao jer to jednostavno nisam mogao zadržati u sebi, a i zato što sam smatrao kako sam došao do određene spoznaje, ali ma kakvi, nisam ja došao ni do kakve spoznaje, u cijeloj je priči upravo to jedan od najvještijih trikova, da se ne spozna istina, ova slika nekako iskrasne jer do te točke čovjeku još dopuštaju da dođe, ali samo zato što su sigurni u to kako će se taj čovjek zadovoljiti s tako razotkrivenom tajnom i, naravno, odustati od daljnjega traganja, na taj će način nestati sumnja – pa nestala je ona i u meni, možda ne zauvijek nego na nekoliko dana, ali je nestala, a kako i ne bi, tijekom onih nekoliko dana i ja sam, kao vjerojatno i toliki drugi kad nešto odgonetnu, imao osjećaj da sam i sam „odgonetnuo” što se dogodilo, da sam „shvatio”, tu, u Nesretnom Hospiciju Za Starce Gdje Svatko Čeka Još Samo Na Smrt, da je Gagarin kao beznadni alkoholičar živio skoro sedam godina izoliran ili, što je čak i vjerojatnije, posve odsječen od svijeta, da bi ga zatim pustili da još jednom poleti i da se tada, naravno, odmah srušio, i to zato što se tijekom slijetanja nešto dogodilo, i sada je zapravo svejedno što, je li ga omeo neki drugi lovac, ili je skrenuo zrakoplov pred jatom ptica, svejedno, naime brzina je letjelice u trenutku njegova posljednjeg javljanja bila tako velika da je, s obzirom na njihovu blizinu tlu, bio dovoljan jedan nagli pokret pa da smjesta padnu, i najvjerojatnije je tako i bilo, prema pričama, kljun zrakoplova bio se zabio tri metra u zemlju, Serjoginovih ostataka pronađeno je više nego Gagarinovih, navodno, ali svejedno, to sad nije ni važno, jer sve to, neposredan uzrok i okolnosti pogibije, samo gubi na važnosti ako čovjek pomisli što je dovelo dovde, pa i sam je dr. Heym sada u srijedu bio pitao kojeg ja to vruga izvodim jer je čak i on primijetio kako sam prestao s istraživanjem, prije je naime vidio kako ja iz mjeseca u

mjesec grozничavo istražujem, kako sve više vremena provodim u Budimpešti, kako stalno putujem, kako sam non-stop u pokretu, kako sam upravo naelektriziran, i tako je i bilo, ja sam do početka prošloga tjedna doista to i bio, naime naslutio sam stanoviti trag, te sam krenuo za njim, i činilo se kako sam došao do kraja tog traga, kad li se iznenada sve promijenilo, početkom prošloga tjedna odjednom sam stao, prekinuo sam s istraživanjem jer sam u slučaju Gagarin naišao na posve nov smjer, tako da je dr. Heym u srijedu čak i pitao, što se to s vama događa, prije ste stalno nekamo išli, bili u pokretu, bili ste upravo naelektrizirani, a sada ponovo sjedite gdje i prije, da, eto, odvratio sam, već nekoliko dana doista sjedim tamo gdje i prije, u okviru desnog prozora na rubu dnevnog boravka, „na svojem prozoru”, kako to u povjerenju kaže njegovatelj István, i gdje sam prije slučaja Gagarin doista uvijek i sjedio jer taj se prozor nalazi najdalje od svih ti luđaka, a od njegovatelja Istvána pogotovo, tako da ponovo gledam dolje na ulicu s visine šestoga kata, i dobro je to tako, gledam dolje kao prije, ponekad ne siđem čak ni zbog jela, naravno, odbio sam dati odgovor dr. Heymu koji je ponovo upitao, ali vi ste neprestano išli, bili u pokretu, bili ste upravo, pa što je s vama, koji se vrag događa, naravno, nisam mu rekao što je, odbio sam dati odgovor, i dobro sam i učinio, ne tiče ga se, tog se glavatog dr. Heyma od cijele priče ništa ne tiče, bila je srijeda, nekako sam se uspio izmotati, onda je došao četvrtak, a sada je tu petak, sjedim na prozoru i dok gledam dolje razmišljam o tome kako da što točnije napišem da proteklog vikenda ja nisam bio nanjušio trag, nego se preda mnom iznenada našlo, baš kao što se nalazi i sada, puno lice istine, nisam ga tražio, no rješenje je odmah bilo tu, i tu je i sada, i sada se više nema što poduzeti, o ovom slučaju ni dr. Heym ni itko drugi nikada neće doznati ni riječi, i neće biti nikakvog

predavanja, dr. Heym se naime uzda u to, potiče me da o toj „stvari” održim predavanje, mislim dakle na mađarsku astronautiku, jer to sam mu bio iznio, da me zbog toga sve to zanima, i da sam zato stalno u pokretu, i uvijek nekamo idem, i da sam zbog toga upravo naelektriziran, kako bih razotkrio istinitu priču o mađarskoj astronautici, odnosno sasvim precizno, kako bih njemu – JOŠ DA NJEMU!!! – u tjednom programu Zavoda sve to izložio u predavanju, jedno zgodno malo predavanje, tako je to bio formulirao, i bio je vidljivo zadovoljan, objesio je, kao i uvijek, onu svoju pregolemu glavu, i samo je ponavljao jako dobro, jako dobro, vi ćete nam onda o tome napokon održati jedno zgodno malo predavanje, zgodno, tu je riječ bio upotrijebio više puta, samo sam ga gledao, na temelju čega on naime misli da mu ja istog časa neću slomiti vrat, iako sam to doduše odgađao za poslije, slomiti taj vrat već zbog samog tog pridjeva, ali doista, na temelju čega jedan takav glavati psihijatar misli da ću ja njemu održati predavanje – premda je do određene mjere umirujuće da ne zna baš ništa o meni, i da smatra zamislivim kako ću ja nastupiti u njegovu kulturnom programu, ja u njegovu! – nikad nisam nastupao, i nikada i neću, a on ovo uzima takoreći zdravo za gotovo, mene to naravno ne zanima, on neka misli što ga je volja, ja ništa slično nemam u planu, nastupima je, doktore Heym, jednom i zauvijek došao kraj, samo sjedim „na svom prozoru” kao nekoć, i dalje piskaram u ovu bilježnicu, i ponekad se podsjetim dok prelistavam ovu bilježnicu što sam ja to sve u ovoj bilježnici zapravo naškrabao, i uopće nije loše, uopće nije nezanimljivo, ipak je bolje ako nije nalivepero, ručni sat, papučice, kućni ogrtač i slično, nego ako već nešto mora, onda neka iza mene radije ostane TO, mogao bih to na primjer dati njegovatelju Istvánu, a, ne, ježim se već od same pomisli, samo ne njegovatelju Istvánu, ali kome da te onda dam,

nije lako pitanje, bilo bi najbolje da to ipak uništim, u suprotnom preostaje samo njegovatelj István, uglavnom, i maločas sam baš bio listao stranice i pomislio, i mislim to još i sada, kako se dalekim čini trenutak kada se onog običnog jučerašnjeg dana u meni prvi put kristaliziralo da želim napustiti Zemlju, nisam o tome pričao ni dosad, a sada pogotovo ne mislim otkriti nikome ni riječi o onome što planiram, iako da budem iskren ne planiram ništa, jer to nije plan, napisat ću još koju rečenicu povrh ovih, možda napišem što sam odlučio, možda ne, ne znam još, u svakom ću slučaju još malo gledati tu s prozora na šestom katu, još ću se malo prisjećati, kako je točno došlo do onog preokreta prije nekoliko dana, jer bio je to preokret, bez daljnjega, naime osjetio sam da nešto ne štima ni s tom alkoholičarskom verzijom, pa sam zato nastavio istraživati, doduše samo u svojem mozgu, intenzivno sam istraživao i razmišljao, već mi je skoro sve u rukama, to je bilo moje uvjerenje, posjedujem sve, mislio sam, sve što čovjek može poželjeti, sada već samo o meni ovisi, o mojoj moći mišljenja, o mojem mozgu, je li dovoljno uporan, drži li dovoljno do biti, dakle znao sam, to hoću reći, znao sam da još uvijek postoji potreba za razmišljanjem kako bih mogao shvatiti kamo me zapravo vodi ta nova slutnja, jer na kraju sam ipak shvatio, i to se dogodilo jučer, ali to sad nije onaj simbolični oobični jučerašnji dan koji sam prije spominjao, ovo se doista dogodilo jučer, ili vrag će ga sada više znati kada točno, ali kao da je važno, ako ne jučer, onda prekjčer, na kraju krajeva svejedno je, bit je u tome da sam shvatio što je posrijedi, smjesta sam to i zapisao tu u bilježnicu, inače me to poprilično iscrpljuje, to neprestano skrivanje te bilježnice, pogotovo od njegovatelja Istvána jer mislim da bi on najviše od svih, u slučaju da mi se što dogodi, bio u stanju pretražiti cijeli Zavod da je pronađe jer svojim mi je pogledom već bezbroj puta otkrio

da ga jako zanima što piše u toj bilježnici, nisam siguran, ili da je ipak njemu ostavim?!, ne znam, otkrio sam inače jedno dobro skrovište, premda ne nužno najbolje, jer možda je najbolje ako je uvijek držim uza se, kao i dosad, jer dosad je bila na dobrom mjestu u podstavi mojega kaputa, odnosno po noći u unutrašnjem džepu kućnog ogrtača koji uvijek držim ispod glave, izvorno sam te unutrašnje džepove bio sašio još na samome početku za čuvanje novca, ali poslije sam ondje držao i bilježnicu, pa onda zašto bih to sad mijenjao, dakle, da, ostala je ondje, u nekom od njih, budem vidio, ne vjerujem da bi ta bilježnica, da mi se što dogodi, osim njegovatelja Istvána ikoga još zanimala, po meni na tu bilježnicu nitko i ne misli, i jasno, trebao bih je možda uništiti, da, to je također važna opcija, kad dođe taj dan, uništiti ću je, a doći će, nije daleko, mislim da je čak već i stigao, jer kao što kažem, došla je točka u kojoj sam razumio što se dogodilo, ali za to, naravno, treba poznavati događaje koji su prethodili i one koji su uslijedili, i ja sam ih, naravno, poznavao, u to nema sumnje, jer i ja sam na temelju njih shvatio što je tu posrijedi, zamijetio sam naime u svojem pristupu malenu pogrešku koju radimo svi mi i to često kada želimo pogoditi u bit, srž, središte svake priče, i budući da te događaje koje smo spoznali, kojima raspolažemo, ne tretiramo na odgovarajući način, previše ishitreno pokušavamo pogoditi u tu bit, u tu srž, u to središte, dobro, rekao sam, jasno je, htio sam pogoditi u bit, i recimo da sam promašio, međutim, još ništa nije izgubljeno, još uvijek raspolažem onim stanovitim događajima koji su prethodili i uslijedili, pokušajmo onda još jednom, te sam počeo razmišljati, pokrenuo sam mozak rekavši u redu, prođimo onda tim mozgom kroz spomenute događaje jednom, pa još jednom, pa još jednom – i tada mi je poput munje sijevnulo kroz mozak, doista, poput lastavice koja fijukne iza leđa, samo

što u ovom slučaju to nije bilo iza leđa, već kao da je fiju-
knula kroz mozak, dakle ono što je taj mozak, ili taj fijuk
signalizirao, bilo je da se gore, u orbiti, tijekom tih sto
osam minuta nešto dogodilo, taj je munjeviti lastavičji fijuk
tom mozgu govorio kako se bit, srž, središte te priče nalazi
u onih sto osam minuta kada je Gagarin kao Prvi Čovjek
u Vostoku obišao Zemlju – gore u svemiru, govorio je
mozgu onaj lastavičji fijuk, ondje i tada se s njim nešto
moralo dogoditi, i tu sam zapeo, tada sam onako meha-
nički počeo listati američke materijale, za njih sam naime
imao poseban dosje, štoviše, njih čak nekoliko, te sam
letimice prolazio kroz rečenice astronauta Michaela Ma-
ssimina, koje je bio izrekao na svojem glasovitom preda-
vanju održanom na MIT-u 28. listopada 2009., kada mi je
jedna od tih otisnutih rečenica upala u oči, i to ona kada
je Massimino, koji je inače pravi gigant, prvi put pogledao
kroz prozor svemirske postaje, iz ISS-a, i kada je ugledao
Zemlju, tada je rekao da, I felt like I was almost looking at
a secret... that humans weren't supposed to see this. It's
too beautiful, i što onda, sjećam se da sam to bio pomislio,
ili nešto slično, tako da sam nastavio prolaziti kroz te re-
čenice, zatim sam u drugoj mapi počeo pregledavati sku-
pinu fotografija Zemlje koje je bio snimio jedan drugi
Amerikanac, stanoviti Ed Lu, također s palube ISS-a,
gledao sam tako te fotografije, no u mislima su mi još
uvijek odjekivale Massiminove rečenice, jednostavno mi
nisu izlazile iz glave, pogotovo ona da, humans weren't
supposed to see this, i zacijelo postoje oni kojima je poznat
osjećaj kad čovjekovo tijelo preplavi vrućina jer je nešto
iznenada shvatio, ili mu se nešto iznenada dogodilo,
uglavnom, tada je ponovo prostrujao kroz mene onaj la-
stavičji fijuk, osjećao sam kako me preplavljuje vrućina i
u taj mah sam znao što se zapravo dogodilo, sve mi je bilo
jasno, shvatio sam zašto je Gagarin nestao, shvatio sam

što se s njim ondje gore dogodilo kada je kroz jedan od prozora Vostoka prvi put ugledao Zemlju i rekao, očenj krasivoje, razumio sam da je on, kao Prvi Čovjek među nama, ne samo vidio Zemlju iz svemira, već je, kao što sam ja njega, i on nešto shvatio, jednu tisućljetnu tajnu, te je po povratku neko vrijeme o svemu vjerojatno šutio, nije znao kako da započne, i tako je, kako to obično biva, proteklo nešto vremena, tako da netom po povratku to još nije spominjao, nego je tek nakon kojih godinu dana, a i tada samo najbližima, počeo o tome govoriti, no oni su to vjerojatno smatrali samo očitovanjem nekakvog pjesničkog zanosa, pa su zbog opće euforije cijelu stvar zanemarili, međutim, Gagarin je sljedećom zgodom to ponovo spomenuo, na što su ovi sada već trebali nekako reagirati, tako da su svi redom odmahнули, i odana žena Valja, i roditelji, svi su samo odmahivali, ali što su drugo i mogli učiniti čuvši nešto tako čudno, samo su se pogledali i zatim mu rekli kako je to što je izrekao lijepa misao, te se nadaju kako će je jednom i shvatiti, ali da smatraju kako bi bilo bolje da on, Gagarin, pusti to sad kvragu, ovako su nekako po svoj prilici protekla ta dva-tri razgovora u tom najužem krugu, samo što se Gagarin nije mogao smiriti, te je vjerojatno pomislio, ah, moja draga žena, moji dragi otac i majka, oni su jednostavni ljudi, samo ću ih uznemiriti mislju ovakve težine, tako da je ustuknuo, krenuo dalje i na kraju se rasteretio pred Koroljovim, uz najveće je mjere opreza, naravno, da ne budu prisluškivani, sve ispričao velikom čovjeku, prije svega kako on gore nije vidio samo Zemlju, već onaj Raj o kojemu govori svaka drevna knjiga, i sam je Koroljov na to također vjerojatno bio pomislio kako je Gagarin još uvijek pod utjecajem proživljenoga, ili samo Pod Utjecajem, pa se u njemu oglasio kakav pjesnik, u redu je, obuzdavao ga je Koroljov, u redu je, Juriju Aleksijeviču, sada se trebaš odmoriti, i

tome slično, i mislim da je to bio trenutak kada se Gagarin malo prestrašio jer upravo je tada naslutio da će ono što on odsada zna o Zemlji biti jako teško prenijeti drugima, i možda se čak bio malo i rasrdio, te je s najvećom vojničkom strogoćom ponovio, slušajte, družo Koroljov, vi mene ne razumijete, ja sam doista vidio Raj, i Raj je Zemlja, i Koroljov se tada vjerojatno samo nasmiješio, i klimajući glavom rekao, u redu je, Jurka, okanite se sada već toga, pođite na spavanje, imamo baš dovoljno posla, želim vas ponovo poslati gore, da još jednom vidite taj svoj raj, zato se dobro naspavajte, pa ćemo nastaviti ono što smo započeli, samo što od toga na kraju nije bilo ništa jer su stvari oko Gagarina postale ozbiljne, ponajprije nakon što je Gagarin završio svoje Trijumfalno putovanje po raznim državama svijeta, jer kada se vratio kozmonautskoj svakodnevi, nakon Koroljova pohodio je Kamanjina, nakon Kamanjina Keldiša, nakon Keldiša Petrova, da bi na kraju nakon Petrova pohodio druge partijske vođe, kad ga već ni Koroljov ni Kamanjin ni Keldiš ni Petrov nisu shvatili ozbiljno, jer bez daljnjega nisu, samo što su vođe, ionako prilično udaljeni od Gagarina, imali još manje razumijevanja za Gagarinovu „teoriju”, te su mu priopćili, jedni ovako, drugi onako, neka proizvodnju teorija radije prepusti akademikima ili velikim moskovskim znanstvenicima, on neka se posveti završetku studija aeronautike i neka se bavi samo i isključivo praktičnim pitanjima, to je njegov teren, to je ono što su mu povjerali drug Koroljov i Partija, i tako je nakon nekog vremena i Gagarinu trebalo postati jasno da ono što on govori, drugi drže za najobičniju glupost, ili u najboljem slučaju: ne vjeruju nijednoj njegovoj riječi, nitko, ali baš nitko mu ne vjeruje, i to ga je zacijelo ispunilo neizmjernom gorčinom, i s takvim je stanjem živaca on jednostavno morao izliti srce i morao je činiti to sve češće, dakle izljevati srce, i za to vrijeme ne

piti votku, eh, ali to je ono što je ruskoj duši nezamislivo, i tako je vjerojatno došlo do toga da je piću ionako, a možda čak i genski sklon Gagarin, od tog trenutka počeo redovito piti te je strahovitom brzinom počeo srljati u ponor, prvih se godina to još nije smjelo u cijelosti zabilježiti, ipak je on bio Prvi Čovjek Svemira, Junak Kozmosa, Simbol Ljudske Znanosti, i tako dalje, stoga su ga pustili da nastavi svoj takozvani studij aeronautike, čak mu je i u Zvezdanom Gradu bila dodijeljena dužnost, ali usporedo sa svojeglavim i sve nasrtljivijim forsiranjem njegove smiješne i po njihovu mišljenju apsolutno antilenjinističke teorije postajalo je sve izvjesnijim da Gagarinu više nikada neće dopustiti da poleti u svemir, i nisu mu dopustili, tako je on tijekom nekoliko godina morao shvatiti nešto s čim se nije mogao pomiriti, a to je da više nikad neće smjeti letjeti, pogotovo nakon tragedije s Komarovim, odnosno da on koji je sa sve većom histerijom žudio za tim da odozgo ponovo vidi taj... Raj, da ga on odande više nikada neće vidjeti, i tada je već vjerojatno živio u ništavilu svakodnevnog opijanja, vjerojatno se iznad njega već bila nadvila velika sjena, i u toj se velikoj sjeni i njegov obiteljski život zacijelo nalazio u rasulu, bila je tu Valentina Ivanovna, bile su tu Galja i Lenočka, ali on je samo pio i pio do besvijesti, i usput je pričao, govorio je i govorio svakome s kim god bi ga spojila slučajnost, od Titova do smetlara u Zvezdanom Gradu, neka napokon razumiju ono što govori, nije to ništa loše, neka već jednom shvate da ono o čemu on priča, da je to za cijelo čovječanstvo nešto najbolje, jer ono što on ima za reći je upravo to, naime da doista postoji Raj, i sve svete knjige na svijetu koje mu inače nikad nisu bile bliske govore o nečemu što zapravo nema nikakav mističan sadržaj, jer tisućljetna vjera u to da je Raja bilo, da Raj jest i da će Raja biti, to *savršeno odgovara stvarnosti*, te da svete knjige odsada

treba čitati na drugi način, jer zamislite, u baš svakoj svetoj knjizi TAKO STOJI, i zbog toga i odnos prema religijama treba biti drugačiji, jer i one sve zapravo znače nešto drugo od onoga što smo mi, sovjetski komunisti o njima mislili, ono što on ima reći, govorio je naginjući se prema ljudima koji bi ustuknuli od zadaha votke, to može usrećiti svakog čovjeka na Zemlji, i treba ga usrećiti, samo neka mu napokon dopuste da dođe do riječi, i neka napokon shvate od kakve je to životne važnosti da on napokon putem radija objavi svim narodima na Zemlji da je kraj, da je starome svijetu kraj, s njegovom je jednostavnom istinom na vrata pokucalo novo doba, s istinom koja se sastoji od tri riječi, naime SVE JE ISTINITO, istinita je poruka Biblije, istinita je poruka Bude, istinita je poruka Kurana, istinita je poruka svih crkvâ, na svoj priglupi način čak i najmanja sekta ima pravo, samo što DOSAD te poruke nismo razumjeli, eto, mislim da je to bio rekao, možda ne od riječi do riječi, ali na taj način, lako je stoga zamisliti sovjetske drugove kad se nađu suočeni s Junakom koji zaudara po votki i koji uporno zahtijeva da mu se dopusti obraćanje javnosti zato što želi ispričati svijetu, cijelomu čovječanstvu, što je on to odozgo vidio, jer tada će, napokon, svijetom zavladata mir, naime, ako svaki čovjek to shvati, tada smisao gubi svako suprotstavljanje, svaka mržnja, svaki rat, i nastupa sveopći mir, no to je otprilike bilo dovoljno sovjetskoj strani ogrezloj u hladni rat, da Gagarinu nikada više, ni u najužem krugu, ne dopuste da dođe do riječi, tako da kad bi u rijetkim slučajevima poslije još neko vrijeme trebao dati izjavu za javnost ili održati govor, tada bi ga natjerali da prisegne na partijsku knjižicu, barem ja to tako zamišljam, no tako je to zacijelo i bilo, kako DOTIČNU STVAR neće spominjati, i nakon nekog vremena ne samo što mu nisu dali da dođe do riječi jer se nisu mogli pouzdati u njega da će održati

riječ nego su ga, naravno, posve isključili iz svemirskog prometa, i tako je ubrzo moralo doći i ono vrijeme kada je i u Zvezdanom Gradu i u sovjetskim svemirskim istraživanjima bio samo lutka, marionetska figura podbuhle glave, lica ispunjenog kojekakvim ožiljcima, koja vječno zaudara na votku i koju je s vremena na vrijeme, sukladno onodobnom običaju, bilo potrebno smjestiti i u neku od ustanova za duševne bolesti, kako bi joj živce i cijeli organizam doveli u red, ali Gagarinu živce i organizam, naravno, ne bi doveli u red, no ipak ga nisu mogli ondje predugo ni držati, tako da bi mu svaki put dopustili da izađe, de se vrati u Zvezdani Grad ili koju drugu postaju za obuku, ali sada više ne u prvi red, niti u drugi, niti u treći, nego u onaj posljednji, odakle mu se ne bi čuo glas, glas onoga koga su Koroljov i drugovi, te svi suborci i prijatelji koji su izbliza poznavali tog nekoć dragog seoskog momka, tog hrabrog junaka, tog jedinstvenog, tog dojmljivog čovjeka, jednom toliko voljeli, jer Gagarina se jednostavno više nije moglo pustiti pred javnost, Gagarina koji je s druge strane vjerojatno postajao sve srditijim zbog po njemu posve nerazumljiva odbijanja, osjećao se nemoćnim, bio je jednostavno nesposoban shvatiti što je tako loše u onome što govori, za njega je bila neshvatljiva ta katkad neprijateljska, katkad sklona oprost, ali uvijek neprobojna sredina koja ga je počela zauvijek izolirati od svega i svakoga, kako na kraju ne bi ni mogao misliti ni o čemu drugome osim o Raju, o tome je primjerice raspredao najstarijemu bratu, Valentinu, koji ga je posjetio u posljednjoj godini njegova života, dakle 1968., s namjerom da s njim razumno popriča, ali uzalud, jer on je, Gagarin, ponavljao samo to da, čak i da ga rastrgnu, on ni onda ne bi mogao reći drugo, i zato oni njega stavljaju na stranu, zato on ne smije letjeti, isključili su ga iz prometa, stavili su ga na led, a znaš li zašto, upitao je Gagarin tog

Valentina, jer ja sada već neprestano vidim samo to, taj Raj, kamo god pogledao, gdje god se nalazio, to nije samo u mojoj glavi, dok govorim, ja to stalno VIDIM, drže me za naivca, luđaka, dijete, bog će ga znati za što sve ne, i to samo kako ne bi morali shvatiti da Raj DOISTA postoji, i da on nije ništa drugo nego naša vlastita Zemlja, razumiješ li, braco, ova Zemlja, naša draga Majka Zemlja, nato je zaplakao poput djeteta, srušio se na stol i plakao, i ista se stvar vjerojatno odigrala i s njegovim pajdašima u gostionici, također i sa ženom, štoviše, ako bi im dopustili da mu se približe, čak i s Galjom i Lenočkom, neka ne gledaju ljudski život istim očima kao dosad jer će čovječanstvo putem njega sada nešto saznati, nešto od čega će svako zlo na Zemlji postati sasvim besmisleno, i tako je ondje, u smradu votke, sjedio čovjek, junak Sovjetskog Saveza i cijeloga svijeta za sva vremena, koji je poludio zbog toga što nitko nije vjerovao njegovim riječima, ostao je potpuno sam, svijet se podijelio na dva dijela, na Raj u kojemu je jedini stanovnik bio još samo on, i na svijet napučen čovječanstvom koje o svemu tome baš ništa nije slutilo, koje je ne znajući za veličinu situacije, nastavilo sa životom kao da se nakon Velikog Putovanja i Velikog Otkrića nije dogodilo pod milim Bogom ništa, nego je u tom svijetu i dalje sve išlo kao i prije, i to Gagarinov živčani sustav nije mogao podnijeti, pa je tako taj živčani sustav razorio cijeli njegov organizam, u to posljednje vrijeme naime više nije podnosio život, to mi je postalo jasno, podnosio ga je samo uz votku, samo mrtav pijan, i ostao je posve sam, a ako netko to nije zaslužio, onda je to bio on – i slaba je utjeha što sam sada ovdje ja koji sam sve to spreman zapisati u ovu ovdje bilježnicu jer s jedne ću strane tu bilježnicu vjerojatno uništiti, tako da je nitko neće moći pročitati, a s druge pak strane uzalud sam ja tu, uzalud sam ja došao, uzalud sam shvatio koja je to velika tajna, jer bačuški

Juriju Aleksejeviču ništa od toga više ne može pomoći, za njega je u svakom slučaju bilo najbolje ako umre, a to je poslije – sasvim svejedno koji su bili izravni razlozi – doista i uslijedilo, humans weren't supposed to see this: možda upravo zbog toga, u svakom slučaju, ja ću zbog njega i zbog dubljeg značenja te rečenice završiti ovime, naime TAKO JE, ALI NIJE NAM DANO, to sam i shvatio i ja, i razumijem to i u ovom trenutku, i bit će tako i u svakom trenutku koji uslijedi, tako da je slučaj potrebno zaključiti, nemam nimalo volje dočekati da se zaključim od sebe, drugačije nije moguće, budući da su me istraživanje i otkriće lišili upravo onoga što sam predvidio da bi taj slučaj učvrstilo, da barem nisam ni započinjao – a sve je tako lijepo krenulo, bilo je još ljeto, strahovita vrućina, srpanj?, kolovoz?, svejedno, uglavnom, sjedio sam „na svom prozoru”, i pomislio kako želim napustiti Zemlju, i tu je onda ovaj današnji dan, stigao je taj 29. prosinca 2010., užasno je hladno, i ovu bilježnicu više ne mogu zaključiti onako kako sam je započeo, naime kako želim napustiti Zemlju, nego samo kako sam je htio napustiti – tako da sam sredio stvari u vezi s doktorom Heymom i vratnim kralješcima, a sredio sam stvari vezane i uz Istvána i bilježnicu (ako nešto već mora ostati iza mene, onda bolje to nego nešto drugo), a zatim, s obzirom na to da nemam volje provesti ovdje više ni dana, i s obzirom na to da s „mojeg uobičajenog prozora” to tako baš i ne ide, naime da ga otvorim, popnem se na njega, zatim se odrazim, i izvolite molim, pravac naviše, zato će biti tako da, nakon što sve privedem kraju (bilježnicu ću ipak dati njegovatelju Istvánu), otvorit ću ovaj ovdje prozor, tu na šestom katu, popet ću se na njega te ću se odraziti, jer što ne ide naviše, sasvim sigurno ide naniže. Jer vrijeme je. Sa šestoga u Raj.